

کرامتی مشکینی مرتضی، ۱۳۷۰ عنوان و نام پدیدآور: اسوه اخلاق / مرتضی کرامتی مشکینی.
مشخصات نشر: قم: سعید نوین، ۱۳۹۲. * مشخصات ظاهری: ۳۴۴ ص.
شابک: ۱۲۰۰۰ ریال: ۹۲-۴-۹۹۳۳-۹۶۴-۹۷۸ * وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: زندگی نامه و خاطرات، دروس اخلاق عارف بالله مفسر کبیر حضرت آیت الله العظمی
فیض مشکینی رحمه الله

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ک ۵۴۴ / ۳ / ۵۵۵ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۹۸

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۷۸۱۶۶

www.SaeedNovin.com

نام کتاب: اسوه اخلاق (مقدس ثانی) نویسنده: مرتضی کرامتی مشکینی

انتشارات سعید نوین

قطع: رقعی - ۳۴۴ صفحه / چاپ: زلال کوثر - اول - ۱۳۹۲ / تیراژ: ۳۰۰۰

صفحه آرای و طراح جلد: داود امیری / ناظر فنی: سعید دانایی

شابک: ۹۲-۴-۹۹۳۳-۹۶۴-۹۷۸

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات سعید نوین می باشد.

مرکز پخش قم: شهرک قدس، نبش چمران شمالی، پلاک ۲

تلفن: ۷۰۰۰-۳۲۸۵۶۰۰۰ (۰۲۵)

همراه: ۰۹۱۲۶۵۲۷۰۳۱ - سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۵۷۰۰۴۷

Email: Saeid.Novin@yahoo.com

اسوہ اخلاق

(مقدس ثانی)

زندگی نامہ و خاطرات، دروس اخلاقی عارف باللہ مفسر کبیر

حضرت آیت اللہ العظمیٰ فیض مشکینیؒ

مرتضیٰ کرامتے مشکینی

مقدمه	۱۳

فصل اول

زندگی نامه

زندگی نامه عارف بالله حضرت آیت الله العظمی فیض مشکینی	۱۹
حضرت آیت الله العظمی فیض مشکینی (از زبان خودش)	۲۲
آیت الله شیخ علی کرم فیض مشکینی (پدر آیت الله مشکینی)	۲۷
شاگردان آیت الله العظمی فیض مشکینی	۲۸

فصل دوم

خاطرات آیت الله مشکینی رحمته الله

جد هفتم آیت الله مشکینی شهید ملامحمد تقی	۳۳
نباید نا امید شد	۳۴
استاد در کلام شاگرد	۳۴
فیض زمان در کلام آیت الله حسینی بوشهری	۳۵
مشکینی در کلام علامه نورانی	۳۶
اوج تواضع	۳۷
خاطرات تبعید آیت الله مشکینی در ماهان به روایت یکی از انقلابیون	۳۷
صفات برجسته	۳۸
شجاعت	۳۸
تواضع	۳۹
ارزش وقت	۳۹
خوش قریحه بود	۳۹
همانند آیت الله بهجت	۴۰
توصیه ای از استاد	۴۰
آدم خوش بیان	۴۰
دنبال عملیات بود	۴۱
زاهد بود	۴۱

۴۱	کم حرف می زد
۴۱	مجنوب اخلاق
۴۲	متخصص ادعیه
۴۲	نظم و انضباط
۴۲	ساده زیستی
۴۲	عبای نازک
۴۳	به فکر دیگران
۴۳	اسکورت لازم نیست
۴۴	رابطه نورانی
۴۴	مترجم قرآن
۴۴	جدیت در مطالعه
۴۵	دفاع از مکتب
۴۵	پیشنهاد مرجعیت
۴۵	شرایط مرجعیت
۴۶	شوق لقاء الله
۴۶	درس رسائل
۴۶	تهذیب اخلاق
۴۷	نفس قدسی
۴۷	نظر به ولایت
۴۸	نخبه اسلامی
۴۸	بی اعتبار
۴۸	بینش قضایا
۴۸	در بین طلاب
۴۹	در کلبه فقیرانه
۴۹	راهنمایی برای او
۵۰	تجمع کثیر
۵۰	خطاط خوب
۵۱	طلبه ها به گریه می افتادند
۵۱	تدریس در نجف
۵۱	اسوه تقوی
۵۲	شوق دیدار

۵۲	توصیه آیت الله مشکینی برای روز شهادت ائمه علیهم السلام
۵۳	علامه مجاهد
۵۳	متخصص در اسلام
۵۴	شوخی تب بودن
۵۴	فردی ممتاز
۵۴	علاقه به تدریس
۵۵	از جهت موقعیت علمی
۵۵	ابعاد متناسب بانیاها کتاب می نوشت
۵۵	به عبادت عشق می ورزیدند
۵۶	عنایت به طلبه ها
۵۶	اقتدا به ایشان
۵۶	از بنیان گذاران تدریس تفسیر قرآن
۵۷	اخلاق آرام
۵۷	مراجعان فعلی از شاگردان فیض زمان بودند
۵۷	توصیه به طلاب
۵۷	اهل تهجد بود
۵۸	نماز شب
۵۸	با نفس خود جدی باشید
۵۹	تمجید آیت الله میانجی از فیض زمان
۶۰	یک لباس و دو فضیلت!
۶۰	سختی تحصیل
۶۲	معامله آیت الله مشکینی با رزمنده ها
۶۲	رابطه حضرت آیت الله مفتی الشیعه با ابوذر زمان
۶۲	مقدس ثانی
۶۲	معلم اخلاق در کلام معلم اخلاق
۶۳	پیشوای دین در کلام استاد پیشوایی
۶۳	حساسیت به وقت
۶۳	برنامه دقیق
۶۴	غذای کم
۶۴	فقیه اعظم
۶۴	افتخار شاگردی

۶۵	تدریس حوزه .....
۶۵	برنامه سیر و سلوک برای طلاب .....
۶۵	شاگرداستاد .....
۶۵	بهره مندی از اخلاق .....
۶۶	زندگی مهدوی .....
۶۶	جایگاه آیت حق .....
۶۶	به یاد خدا .....
۶۶	طیب شیرین سخن .....
۶۷	کتابی برای سیر و سلوک .....
۶۷	فقیه کامل .....
۶۷	ارادت به امام .....
۶۸	خاطراتی از استاد .....
۶۸	معروف ترین درس اخلاق .....
۶۹	محبوب همه .....
۶۹	مسلط به چند علوم و زبان .....
۶۹	اخلاق ناب .....
۷۰	زندگی با ارزش .....
۷۰	بینات منتشر نشده رهبرانقلاب امام خامنه‌ای در رابطه با آیت‌الله مشکینی .....
۷۲	ولایت پذیری آیت‌الله مشکینی .....
۷۴	به فکر مردم .....
۷۵	ناگفتنی‌های حاج منصور از آیت‌الله مشکینی .....
۸۳	خاطراتی از زبان حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی .....
۸۵	مصدق «ما ینطق عن الهوی» بود .....
۸۷	گل انداختن منبرهای پر نکته در رمضان نجف .....
۸۸	چه مدت نجف بودند؟ .....
۹۵	جلسه اخلاق .....
۹۵	صلاح و فساد قلب .....
۹۸	روایات وارده درباره قلب و حالات آن .....
۱۰۱	محاسبه و مراقبه نفس .....
۱۰۳	جهاد با نفس و حد و اندازه آن .....

فصل سوم دروس اخلاقی

۱۰۷	..... حدیث نفس
۱۰۹	..... قلوب الهی
۱۱۱	..... مراحل ششگانه توبه حقیقی
۱۱۱	..... * اقسام توبه
۱۱۲	..... * روایات و آیات بر توبه کردن انسان
۱۱۴	..... * آثار نگاه فردی در اجتماع
۱۱۶	..... * مراحل توبه حقیقی در کلام حضرت امیر(ع)
۱۱۸	..... نصایح اخلاقی آیه الله مشگینی
۱۲۱	..... هوای نفس و صدمه به اسلام
۱۲۳	..... آثار ویرانگر گناه
۱۲۴	..... رضایت و تسلیم در برابر خداوند
۱۲۷	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۱
۱۴۲	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۲
۱۵۶	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۳
۱۷۱	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۴
۱۸۸	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۵
۲۰۰	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۶
۲۱۳	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۷
۲۲۷	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۸
۲۴۴	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۹
۲۶۳	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۱۰
۲۷۸	..... درس اخلاق آیه الله مشگینی(ع) در جمع رزمندگان اسلام: جلسه ۱۱

فصل چهارم

توصیه هایی در رابطه با مبلغین

۲۹۷	..... اخلاص در تبلیغ
۲۹۷	..... دل سوزی در تبلیغ

۲۹۸	..... شکرگزاری برای توفیق
۲۹۹	..... آشنایی با مسایل فکری و فرهنگی
۲۹۹	..... تواضع شرط توفیق
۲۹۹	..... تقویت مبانی دینی و حب ولایت
۳۰۰	..... تبیین مسایل مهم سیاسی
۳۰۱	..... تبلیغ
۳۰۲	..... توصیه اخلاقی استاد
۳۰۳	..... توصیه به انجام واجبات و ترک محرمات
۳۰۳	..... در برابر انصاف
۳۰۳	..... صفت عقل
۳۰۴	..... توصیه به نوافل
۳۰۴	..... شرایط ورود به حوزه ازدیدگاه آیت الله مشکینی
۳۰۵	..... برنامه سیر و سلوکی ابوذر زمان برای سالکان الی الله
۳۰۵	..... توصیه به روحانیون
۳۰۶	..... پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب به مناسبت درگذشت آیت الله مشکینی
۳۰۷	..... پذیرایی از میهمان
۳۰۷	..... تصرف وقت
۳۰۷	..... فقیه اصولی
۳۰۸	..... فقیه و معلم اخلاق
۳۰۸	..... همیار رهبری
۳۰۸	..... هوشیار زمان
۳۰۹	..... افقهی زمان
۳۰۹	..... اولیاء الله
۳۱۰	..... جملات قصار مرحوم حضرت آیت الله مشکینی
۳۱۰	..... درمحض حضرت بقیه الله
۳۱۳	..... نماز پر شکوه
۳۱۳	..... مرکز اعزام به جبهه
۳۱۳	..... فرزند داری
۳۱۴	..... حق گفتند
۳۱۴	..... تجصیل در اوج سختی
۳۱۴	..... کتاب های خطی

۳۱۵	..... تاریخچه حوزه علمیه المهدی
۳۱۷	..... تاریخچه اجمالی شهرستان مشکین شهر
۳۲۱	..... آثارالصادقین
۳۲۱	..... مجسمه تقوی
۳۲۲	..... بهره های وافی
۳۲۲	..... همچو مسیح
۳۲۲	..... سردار محمدرضا نقدی
۳۲۲	..... حوزه علمیه اردبیل
۳۲۳	..... شخصیت فیض
۳۲۳	..... بهجت عارفان درکلام چشمه فیض :
۳۲۳	..... شخص اول ما
۳۲۴	..... در وصف آیت الله مشکینی
۳۲۴	..... در رثای معظم له
۳۲۴	..... آثارمرتضی کرامتی مشکینی

www.ketaboo.ir

مقدمه

انسان‌های بزرگ در عرف معلوم چندین مجهولات راپشت سرمی گذارند و بعد به حقیقت عالم دست میابند از جمله عالمانی که مفهوم شریعت را در طریقت به تجلی اعلی نشانند و این دو اصل را برای رسیدن به حقیقت قرار داده بود عارف بالله فقیه صمدانی مفسر کبیر مقدس ثانی ابوذر زمان حضرت آیت‌الله العظمی فیض مشکینی بود که با رویکرد و جهان بینی الهی به نشا امکان نگریسته و ائدولوژی اسلامی بر کالبد خویشان پوشاند و سرشت خویش را با تقوای الهی مانوس گرداند تا حقیقت را به تجلی اعلی بنشانند. آن عارف فرزانه با جهان بینی الهی سرشت و کالبد خویشان را از فرش به عرش مبدل گرداند و لازمه تبدیل از سفلی به اعلی، رویش و نگرش اصولی به عالم هستی بود که خویشان را به مصداق نشانند.

لازمه پرورش افکار از علوم و گنجینه لایزال الهی فیض جاوید و رابط شافیع از وجود لایزال الهی می‌باشد که حمل فیض از وجود او انسان‌های سرشت شده از او را می‌طلبد نه چیز دیگر را یعنی کسانی می‌توانند از فیض فیاض کسب فیض کنند که در طول اراده الهی حرکت کرده و افکار و خویشان را در راه او صرف نموده‌اند پس با این حساب بشری که از نوع عالم خاکی و در ماورای خلقت جا گرفته باشد می‌تواند اومانسیم حقیقی برای هم‌نوعان و کل عالم هستی به حساب آید که عارف بالله حضرت آیت‌الله فیض مشکینی در نوع خود که از اولیا الله زمان خویش بودند توانستند مصداق سخن ما باشند.

سیره عرفانی معظم له پایمند بودن به شریعت طبق اسلام ناب محمدی و توسل و توکل به سیره پیشوایان ائمه اطهار علیهم‌السلام و الگو قرار دادن آنها در همه امور بود وقتی به سخنرانی و مطالب اخلاقی ایشان توجه

می‌کنیم تهجد نافله‌های روزانه و شب، انجام واجبات و ترک محرمات، از جمله امورات لازمه سیر و سلوک یک سالک تلقی می‌شود.

معظم له دعا را راه وصول به حقیقت می‌دانستند و هر آن طلاب و سالکان الی الله را به این امور تاکید می‌کردند آنچه حائز اهمیت است عدم لغزش سیر و سلوک آن عارف فرزانه بود که رهبر معظم انقلاب امام خامنه‌ای نیز در پیام تسلیتشان به آن اشاره نموده‌اند به حق باید حضرت آیت‌الله فیض مشکینی را ابودر زمان لقب داد چراکه ایشان همانند ابودر پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در رکاب ولی زمان خویش حضرت امام خمینی ره و امام خامنه‌ای بودند و همواره پشتیبان انقلاب و اسلام در مقابل دشمنان ایستادند تا ثمره شکوفایی انقلاب اسلامی را به نمایش بگذارند حضرت استاد دیانت را عین سیاست و سیاست را عین دیانت تلقی می‌نمودند که به همین خاطر سالیان سال در کرسی امورات سیاسی ایفاء وظیفه نموده و همواره با پشتیبان بودن از ولایت حمایت خویشتن را لسانا و قلبا ابراز نمودند و به بیگانگان همانندند اساس انقلاب بر مبنای ولایت است نه چیز دیگر انسان‌های بزرگ برای رسیدن به اهداف بزرگ با انگیزه بزرگ و جهان بینی الهی می‌نگرند و روند زندگیشان را با افکار و روش رئالیسم به جلو می‌برند که حضرت آیت‌الله العظمی فیض مشکینی مصداق تقوی و انسان کاملی بودند که برای رسیدن به نگرش و باورهای اصولی تلاش وافر می‌کردند و افکارشان را بر آن مبنای ریزی نمودند. آنچه حائز اهمیت است همانند عرفای دیگر سیره عرفانی و اخلاقی مرحوم حضرت آیت‌الله العظمی فیض مشکینی برای طالبان علم و اخلاق الگوی مناسبی بود.

روش ایشان در عرفان نظری مبنای از مفهوم به مصداق کشانده بود یعنی عمل را تکمیل و اكمال عرفان نظری می‌دانستند تا با وارد شدن به عرصه عمل ادناس و انجاس نفسانی را سو به مدینه فاضله گردانند و نفس ناطقه را از هوی و هوس شیطانی نجات داده و آنرا رو به کمال الهی مبدل کنند معظم له بعنوان یک متفکر مبنای فکرشان را بر اساس اصول

اسلامی پی‌ریزی کردند که این تفکر نشئت گرفته از تجلیگاه الهی بود. که هر آن از هو غافل نشده و نظریات مبتنی از اسلام به جامعه و نفس بشریت القا نموده بودند وقتی به تفکر و نگرش عرفانی و اخلاقی ایشان می‌نگریم می‌بینیم که ایشان برخلاف اکثر عرفا متن اسلام را در بطن جامعه و به همراه آنان ترویج می‌دادند و در کرسی سیاست دیانت را بعنوان شاکله و نگرش اساسی اسلامی به پیش می‌بردند که در عرصه سیاست دیانت را اصلی قرار داده و آن را یک شی مبتنی از اسلام دانستن و خود را به هوی و هوس دنیایی نباختن نفس قدسی می‌خواهد و بس که حضرت آیت‌الله مشکینی بوسیله تهذیب نفس و اخلاق به آن مقام رفیع رسیده بودند.

زندگی عارف بالله حضرت آیت‌الله مشکینی سرشار از حقیقت و جلوه الهی بود که می‌تواند برای جوانان الگوی خوبی از حیث علم و ادب و ساده زیستی باشد.

امید است جوانان عزیز با انگیزه و تفکرات الهی عارف بالله حضرت آیت‌الله العظمی فیض مشکینی آشنا شده و سیره عارفانه و آل محمدی وی را سرمشق زندگیشان قرار دهند.

امیدوارم که این اثر مورد توجه خدای لم یزل و مرضی حضرت حجت قرار گرفته و توشه‌ای برای آخرتمان محسوب گردد.

ضمناً از کسانی که در تهیه این اثر بنده حقیر رایاری نمودند خالصانه تقدیر و تشکر نموده و از خداوند منان برای آنان آرزوی توفیق و طول عمر را خواستارم.

والسلام علیکم

مرتضی کرامتی مشکینی

۱۳۹۱-۱۳۹۲

سالروز شهادت پیامبر اعظم تسلیت باد